

Yliopiston kirjasto uudistaa opinnäytepalvelujaan

Jyväskylän yliopiston kirjastossa on valmistauduttu jo vuoden ajan opinnäytteisiin liittyvien palvelujen ja käytäntöjen uudistamiseen. Uudistusten tavoitteena on ollut siirtä opinnäytteiden elektroniseen vastaanottamiseen sekä luoda vanhan tutkielmapankin tilalle uudet opinnäytteiden verkkopalvelut.

Yliopiston kirjaston tutkielmapankki on ollut käytössä vuodesta 1997 lähtien. Tuolloin ryhdyttiin määrätietoisesti viemään Jyväskylän yliopiston opinnäytteitä verkkoon ja tähän tarkoituksen kirjastolle hankittiin Xeroxin valmistama XDOD-järjestelmä. Ideana oli skannata kirjastoon toimitetut paperimuotoiset opinnäytteet ja jakaa näitä verkossa kuvaformaattissa XDOD- (sittemmin DigiPath) järjestelmän avulla. Tuolloin vuonna 1997 idea oli uusi ja käänteentekevä ja Jyväskylän yliopiston kirjasto rynnä kehityksen kärjessä Suomessa.

Vuosien varrella kuitenkin huomattiin järjestelmän jäävän jälkeen kehityksestä ja muutenkin sen toimintavarmuus ja käyttömukavuus olivat huonoja. Oli tullut aika siirtä eteenpäin ja uudistaa kaikki opinnäytteisiin liittyvät palvelut ja järjestelmät.

Vanhan tutkielmapankin kaikki aineistot on nyt siirretty kirjaston uudelle opinnäytepalvelimelle. Tämän vuoksi kaikkien verkossa olevien opinnäytteiden linkit on jouduttu päivittämään ajan tasalle. Viimeisiä päivityksiä tehdään vielä tätä kirjoitettaessa. Sähköiset aineistot on linkitetty suoraan kirjaston kokoelmatietokantaan, joten mitään erillistä sovellusta opinnäytteiden verkkojakeluun ei enää tarvita. Näin opinnäytteiden hallinnointi ja jakelu verkossa on keskitetympää, nopeampaa ja helpompaa myös käyttäjille.

Hakupalvelut

Uusia hakupalveluja luotaessa on lähtökohtana ollut uuden kirjastojärjestelmän hyödyntäminen. Opinnäytteiden hakupalvelut on siirretty suoraan kirjaston uudistettujen www-sivujen yhteyteen. Mitään erillistä tutkielmapankin kaltaista hakujärjestelmää ei ole, vaan kaikki haut kohdistuvat suoraan kirjaston kokoelmatietokantaan, [JYKDOKiin](#). [Opinnäytteet](#)-sivustolle on rakennettu hakulomake jonka avulla opinnäytteitä voi selata laitoksittain ja vuosittain. Lomakehaun tulokset näytetään JYKDOKssa. Linkki sähköisiin aineistoihin löytyy suoraan opinnäytteen saatavuustiedosta.

Opinnäytteet valmiiksi sähköisinä kirjastoon

Uutta järjestelmää rakennettaessa on pyritty myös parantamaan aineistojen käytettävyyttä verkossa. Skannattujen tiedostojen verkkojakelun suurimpana ongelmana on ollut tiedostojen suuri koko. Tämän ongelman ratkaisemiseksi ollaan kirjastossa nyt siirtymässä opinnäytteiden sähköiseen vastaanottamiseen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että opinnäytteiden siirtämistä varten on kehitetty [verkkopalvelu](#), jossa opiskelija voi lomakepohjaisella siirtotyökalulla lähettää PDF-muotoisen opinnäytteen suoraan kirjaston opinnäytepalvelimelle. Verkkopalvelusta löytyvät myös lyhyet ohjeet PDF-tiedoston tekemiseen kirjaston mikroluokan koneilla, sekä tarvittava verkkojulkaisusopimus, jota ilman opinnäytteitä ei verkkoon voida laittaa.

Opinnäytteen siirtäminen kirjastoon tapahtuu kaikessa yksinkertaisuudessaan näin:

1. Täytä [verkkojulkaisusopimus](#) ja se toimita allekirjoitettuna yliopiston kirjaston [Kirjavitriiniin](#).

2. Opinnäyte julkaistaan verkossa PDF-formaatissa. Toisin sanoen tekstinkäsittelyohjelmalla kirjoitettu opinnäyte täytyy muuntaa PDF-muotoon. Työ käy helposti esim. kirjaston [mikroluokan](#) koneilla ao. ohjeiden mukaan:

- Avaa dokumentti tekstinkäsittelyohjelmassa (esim. Word)

- Valitse *Tiedosto->Tulosta...*
- Valitse kirjoittimeksi Acrobat PDFwriter
- Klikkaa **OK**
- Ohjelma kysyy, mille nimelle tiedosto tallennetaan
- Tallenna tiedosto omaan kansioosi kovalevylle

3. Kun opinnäyte on PDF-formaatissa, on aika siirtää se luetteloitavaksi ja kirjaston opinnäytepalvelimelle. [Opinnäytteiden luovutus ja julkaisu](#) –sivulta löydät lomakkeen, johon sinun tulee täyttää nimesi ja sähköpostiosoitteesi. Lähettämällä lomakkeen, saat sähköpostitse www-osoitteen, jonka kautta pääset siirtämään opinnäytettä. Siirtoa varten sinulla täytyy olla voimassa oleva Jyväskylän yliopiston antama sähköpostiosoite.

4. Kopioi sähköpostissa saamasi www-osoite ja liitä se internet-selaimen osoitekenttään. Täytä näin avautuvaan opinnäytteen siirtolomakkeeseen opinnäytettä koskevat tiedot, sekä liitä tekemäsi PDF-tiedosto lomakkeen tiedosto-kenttään. Lomake lähetetään läheta-painikkeella ja samalla lomakkeen tiedot tallentuvat tietokantaan luettelointia ja ylläpitoa varten

Näin opinnäyte on siirretty kirjaston palvelimelle ja se on luettavissa verkossa välittömästi luetteloinnin jälkeen.

PDF-tiedostojen tekemisessä apua antavat [Kirjavitriini](#) ja [Pekka Olsbo](#).

Mikäli opiskelija ei halua julkaista opinnäytettään internetissä, on opinnäytteen paperiversio kuitenkin toimitettava kirjastoon [luetteloitavaksi](#).

Luettelointi helpottuu ja nopeutuu

Myös opinnäytteiden luettelointia on helpotettu. Opiskelijan lomakkeeseen täyttämät tiedot tallentuvat tietokantaan ja tämän tietokannan tiedot ovat luetteloiden käytössä. Näin luetteloidijat saavat ajantasaista tietoa siitä, mitkä opinnäytteet seuraavaksi pitäisi luetteloita sekä osan luettelointiin tarvittavista tiedoista. Myös määrääjäksi salaisiksi julistettujen opinnäytteiden hallinnointi helpottuu, kun järjestelmä ilmoittaa automaattisesti salauksen loppumisen jälkeen asiasta luetteloiduille. Luettelointia pystytään näin osin automatisoimaan ja nopeuttamaan.

Uusi käytäntö elää rinnakkaiseloa vanhan skannausjärjestelmän kanssa vielä ainakin tämän vuoden loppuun. Vuoden 2003 aikana paperilla kirjastoon toimitettujen gradujen skannaus kuitenkin lopetetaan, eikä niitä näin ollen myöskään laiteta verkkoon. Ne opinnäytteet, joille ei saada verkkojulkaisulupaa tai joita ei toimiteta kirjastoon sähköisinä ovat luettavissa ko. laitoksen kokoelmissa.

Uudistusten tavoitteena on yksinkertaistaa ja tehostaa opinnäytteiden verkkojulkaisemista. Paperiversioiden skannaaminen on vanhanaikaista ja erittäin työvoimakaskeistä. Myös aineistojen käytettävyys verkossa paranee ja helpottuu merkittävästi.

Lisätietoja antaa [Pekka Olsbo](#)

Pekka Olsbo
julkaisukoordinaattori